

Onderzoek

Wie je werft is wat je vindt. Een vergelijking van lesbische, homoseksuele en biseksuele (LHB) deelnemers geworven via LHB- of algemene kanalen.

Lisette Kuyper¹, Henk Fernee¹, Saskia Keuzenkamp²

¹ Sociaal en Cultureel Planbureau

² Movisie

Samenvatting

De meeste onderzoeken in Nederland en Vlaanderen over lesbische, homoseksuele en biseksuele (LHB) personen maken gebruik van *convenience* steekproeven die zijn geworven via de LHB-gemeenschap (zoals via LHB-websites, mailinglists en magazines). Alhoewel deze wervingsmethode een aantal voordelen heeft, introduceert het ook een ernstige bias: er wordt alleen gebruik gemaakt van deelnemers die op LHB-websites komen of LHB-media volgen, terwijl een groot deel van de LHB'ers dit niet doet. In de huidige studie wordt een steekproef van LHB'ers geworven via LHB-kanalen ('roze steekproef', $N = 3.403$) vergeleken met een steekproef geworven via een algemeen panel ('panel steekproef', $N = 1.000$) met als doel een eventuele vertekening in kaart te brengen voor sociaaldemografische kenmerken, kenmerken van de seksuele oriëntatie, reacties op de seksuele oriëntatie en mentaal welbevinden. De steekproeven blijken op al deze terreinen van elkaar te verschillen. De gevonden verschillen impliceren niet dat alle bevindingen uit onderzoeken met roze steekproeven niet valide zijn, maar wel dat de externe validiteit in gevaar is omdat de gevonden prevalenties vertekend zijn. Onderzoekers, interventie-ontwikkelaars en beleidsmakers moeten dus voorzichtig zijn met het trekken van conclusies op basis van prevalenties die uit dit soort onderzoek naar voren komen.

Wervingsmethoden om lesbische, homoseksuele en biseksuele (LHB) deelnemers voor wetenschappelijke onderzoeken te werven zijn de laatste vijftig jaar sterk in ontwikkeling (Harry, 1986; Meyer & Colton, 2008; Meyer & Wilson, 2009). Midden twintigste eeuw was het gebruikelijk om voor onderzoek naar LHB'ers deelnemers te werven in klinieken, gevangenissen, psychiatrische inrichtingen en ziekenhuizen. In de jaren '80 werd met name de LHB-gemeenschap gebruikt als wervingskanaal voor deelnemers aan onderzoeken. Werving via LHB-kanalen gaat dan via oproepen in LHB-media (zoals de Gaykrant, Expresso of de Zij-Aan-Zij) of flyers verspreid in LHB-horeca en

tijdens LHB-activiteiten zoals de jaarlijkse Gay Pride of Roze Zaterdag. Tegenwoordig is de 'offline' werving via LHB-kanalen aangevuld met online werving via mailinglijsten, websites of datingsites gericht op LHB'ers. Zowel in het internationale als in het Nederlandse en Vlaamse onderzoekslandschap naar LHB'ers zijn steekproeven geworven via offline en online LHB-kanalen dominant (zie bijv. Aerts, DeWaele, Cox, & Van Houtte, 2014; Baams, Beek, Hille, Zevenbergen, & Bos, 2013; Van Bergen, Bos, Van Lisdonk, Keuzenkamp, & Sandfort, 2013; Kuyper & Vanwesenbeeck, 2011).

Er zijn verschillende voordelen verbonden aan de werving via de LHB-gemeenschap (Corliss, Cochran, & Mays, 2009; Meyer & Wilson, 2009; Rothblum, 2007). De wervingsmethode levert meestal grote hoeveelheden deelnemers die uitsplitsingen van de resultaten naar subgroepen mogelijk maakt (bijvoorbeeld naar mannen en vrouwen of naar lager- en hogeropgeleiden). Daarnaast biedt werven via de gemeenschap een mogelijkheid om de gemeenschap meer te betrekken bij onderzoek en wellicht ook een kanaal om later de bevindingen van de studie en de daarop gebaseerde interventie te verspreiden.

Het werven van deelnemers voor onderzoek via

Dr. L. Kuyper, wetenschappelijk medewerker
Drs. H. Fernee, wetenschappelijk medewerker
Prof. dr. S. Keuzenkamp, manager Effectiviteit
Correspondentie: Dr. Lisette Kuyper, Sociaal en Cultureel Planbureau. Postbus 16164, 2500 BD Den Haag. T: 070 - 340 62 93, E: l.kuyper@scp.nl

Ontvangen: 26 maart 2015; Geaccepteerd: 9 april 2015

Dit artikel is in andere vorm eerder gepubliceerd in het tijdschrift *Archives of Sexual Behavior*: Kuyper, L., Fernee, H., & Keuzenkamp, S. (2015). A comparative analysis of a community and general sample of lesbian, gay, and bisexual individuals. Doi: 10.1007/s10508-014-0457-1. Online first ahead of print. With kind permission from Springer Science+Business Media B.V.

LHB-kanalen introduceert echter ook een ernstige bias. Door het werven via LHB-kanalen worden alleen deelnemers in het onderzoek betrokken die actief zijn binnen de LHB-gemeenschap en naar feesten, *prides* of bars gaan of die op LHB-websites komen of LHB-media volgen. Maar lang niet alle LHB'ers maken onderdeel uit van de LHB-gemeenschap. Een recent onderzoek onder LHB-jongeren liet bijvoorbeeld zien dat in de afgelopen 12 maanden slechts 38% een LHB-kroeg of -feest bezocht, 27% las een tijdschrift gericht op LHB'ers, 55% bezocht een LHB-website en 13% woonde een andere bijeenkomst gericht op LHB'ers bij (Kuyper, 2015). Een groot deel van de LHB'ers lijkt dus niet bereikt te worden met werving via LHB-kanalen. Hierdoor leidt werving via LHB-kanalen tot *onderdekking* van de uiteindelijke doelgroep: in plaats van een steekproef van LHB'ers in Nederland wordt een steekproef genomen van LHB'ers die zich in een specifieke gemeenschap bevinden. Omdat de groep die wel en niet deel uitmaakt van de LHB-gemeenschap van elkaar kunnen verschillen, kan dit ook de uitkomsten van onderzoek vertekenen. Deze 'roze bias' wordt door veel onderzoekers in het veld erkend (Corliss, Cochran, & Mays, 2009; Meyer & Wilson, 2009; Rothblum, 2007; Sandfort, 1997).

Een andere vorm van vertekening die zich vaak opdringt bij werving via LHB-kanalen is dat de uitnodigings teksten van deze onderzoeken deelnemers expliciet aanspreken op hun mening over homoseksualiteit en hun ervaringen als LHB'ers. Deze onderzoeken trekken dus mogelijk LHB'ers die graag hun mening en ervaringen met betrekking tot hun LHB-identiteit delen en uiten. Ook dit introduceert een bias: in plaats van een steekproef van LHB'ers in Nederland houd je een steekproef met LHB'ers over die zich in de gemeenschap bevinden én graag hun mening en ervaringen over het onderwerp delen.

Enkele studies hebben geprobeerd in kaart te brengen in hoeverre werving via LHB-kanalen inderdaad vertekende resultaten geeft als ze worden vergeleken met deelnemers die op andere manieren geworven zijn. Eén van deze eerste studies is bijna twintig jaar geleden uitgevoerd in Nederland door Sandfort (1997). Sandfort vergeleek vier groepen mannen die via verschillende kanalen waren geworven: "Algemene Mannen" (een steekproef van homomannen die uit verschillende algemene studies naar veilige seks onder de algemene populatie waren geworven), "Tijdschrift Mannen" (homomannen die de vragenlijst invulden uit een homotijdschrift), "Belangenorganisatie Mannen" (homomannen die geworven werden via een landelijke belangenorganisatie), and "Cohort Mannen" (homomannen die geworven waren uit een cohort studie naar veilige seks onder mannen die seks hadden met mannen in Amsterdam). Er deden zich verschillen voor tussen de steekproeven op een aantal terreinen. Tijdschrift, Belangenorganisatie en Cohort mannen waren ouder dan Algemene mannen. Tijdschrift en Belangenorganisatie mannen waren hoger opgeleid en

Algemene mannen waren lager opgeleid. Deze laatste groep mannen was ook meer religieus en politiek conservatiever. Tijdschrift mannen hadden het vaakst een vaste partner, terwijl Belangenorganisatie en Cohort mannen vaker single waren. Tot slot bleek dat Tijdschrift, Belangenorganisatie en Cohort mannen vaker seks hadden met andere partners buiten hun relatie om. Studies in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk bevestigen dat LHB'ers geworven via LHB-kanalen verschillen van LHB'ers geworven via algemene kanalen in sociaaldemografische kenmerken, seksueel gedrag, betrokkenheid bij de LHB-gemeenschap en in hiv/aids-risicogedrag (Dodds, Mercer, Mercey, Copas, & Johnson, 2006; Evans, Wiggins, Mercer, Bolding, & Elford, 2007; Harry, 1986; Meyer & Colten, 2008).

Huidige studie

Inmiddels wordt er op veel plekken in Nederland en Vlaanderen onderzoek naar LHB'ers gedaan. Het is dan ook makkelijker dan ooit om een vragenlijst online te zetten en via sociale LHB-media snel een groot aantal deelnemers te werven. Voorbeelden hiervan zijn ook de zogenaamde 'pink panels' die via lokale LHB-organisaties leden werven en zo op lokaal niveau de levenssituatie van LHB'ers in kaart proberen te brengen. Zo kunnen snel cijfers worden verkregen over bijvoorbeeld de problemen waar LHB'ers mee te maken krijgen zoals het meemaken van discriminatie en geweld of gezondheidsproblemen. Veelal draaien deze cijfers om het schatten van prevalenties (bijvoorbeeld hoeveel % werd negatief bejegend of zat in de kast of heeft mentale problemen), waarmee de pers en geldschietters voor verder onderzoek of interventies worden benaderd. Werven via LHB-kanalen zal niet snel verdwijnen met het oog op de vaak lage kosten, snelle uitvoer en de eerdergenoemde voordelen die eraan verbonden zijn. Daarom is onderzoek naar de verschillen in uitkomsten bij verschillende wervingsmethodieken van belang: het geeft informatie en een kader voor de interpretatie van de onderzoeksuitkomsten die geworven zijn via LHB-kanalen. De huidige studie wil hier een bijdrage aan leveren door een steekproef van LHB'ers geworven via LHB-kanalen ('roze steekproef') te vergelijken met een steekproef geworven via een algemeen panel ('panel steekproef'). De huidige studie breidt de bestaande literatuur uit met actuele Nederlandse gegevens, met een verbreding van de doelgroep (naar mannen én vrouwen) en met een verbreding van onderwerpen (namelijk sociaaldemografische kenmerken, seksueel risicogedrag naar sociaaldemografie, kenmerken van de seksuele oriëntatie, reacties op de seksuele oriëntatie en mentaal welbevinden).

De specifieke onderzoeksvragen zijn:

- 1) In hoeverre zijn er verschillen in sociaaldemografische kenmerken (geslacht, leeftijd, opleiding, het hebben van een betaalde baan, etniciteit, religiositeit en stedelijkheid) en aspecten van de seksuele oriëntatie (aantrekking,

relaties, openheid) tussen de roze steekproef en de panel steekproef;

- 2) In hoeverre zijn er verschillen in ervaren negatieve reacties tussen de roze steekproef en de panel steekproef;
- 3) In hoeverre zijn er verschillen in mentale gezondheid (psychische problemen en suïcidaliteit) tussen de roze steekproef en de panel steekproef?

Methode

Procedure en Deelnemers

De studie maakt gebruik van data verzameld door Keuzenkamp, Kooiman en van Lisdonk (2012). Zij verzamelden data onder zowel een *convenience sample* van LHB'ers geworven via de LHB-gemeenschap (de roze steekproef) als onder deelnemers van het online

panel van Intomart GfK (de panel steekproef). Deelnemers kregen informatie over de tijd die het invullen zou kosten, een garantie van hun anonimiteit en informatie over de studie. Voor de roze steekproef betrof deze informatie vooral LHB-onderwerpen, voor de panel steekproef bevatte deze informatie vooral onderwerpen als iemands leefsituatie, ervaringen en gezondheid. Daarna konden zij kiezen om wel of niet deel te nemen. De achtergrondgegevens van de deelnemers in beide steekproeven staan in Tabel 1.

Roze steekproef

De vragenlijst voor de roze steekproef was toegankelijk via de website www.rozevragenlijst.nl. Deze werd onder de aandacht van de doelgroep gebracht via alle belangrijke LHB-belangenorganisaties, Facebook, Twitter en Hyves, via bekende LHB'ers, via LHB-feesten en oproepen in de LHB-media. Ook besteedde enkele lan-

Tabel 1. Achtergrondgegevens van de deelnemers (valide percentages, gemiddelden en standaarddeviaties)

		Roze steekproef (N = 3403)	Panel steekproef (N = 1000)
Geslacht (%)			
	man	46.1	60.0
	vrouw	53.9	40.0
Leeftijd (%)			
	18-24	25.2	4.8
	25-24	22.2	13.1
	35-44	21.9	21.4
	45-54	17.8	25.8
	55-64	10.3	22.2
	≥ 65	2.7	12.7
Opleiding (%)			
	laag	8.6	13.6
	midden	29.2	33.2
	hoog	61.3	52.7
Betaalde baan (%)		74.6	61.6
Religieus (%)		33.3	39.5
Etniciteit (%)			
	autochtoon	86.3	89.0
	migrant	13.7	11.0
Urbanisatiegraad (%)			
	stedelijk	34.0	38.6
	landelijk	66.0	61.4
Seksuele aantrekking (%)			
	alleen eigen sekse	69.2	52.3
	vooral eigen sekse	19.3	18.0
	beide seksen evenveel	7.1	15.0
	vooral andere sekse	4.4	14.7
Geslacht huidige partner (%) ¹			
	zelfde geslacht	88.3	71.0
	andere geslacht	11.7	29.0
Open naar moeder (%)		93.2	77.9
Open naar collega's (%)		88.3	82.3
Negatieve reacties (M, SD)		1.58 (0.84)	1.23 (.53)
Psychische problemen (M, SD)		2.57 (0.87)	2.30 (.89)
Suïcidale gedachten (M, SD)		1.86 (1.01)	1.64 (.91)

Noot. Ranges van interval variabelen zijn negatieve reacties (min = 1; max = 5), psychische problemen (min = 1; max = 6) en suïcidale gedachten (min = 1; max = 5).

¹ Alleen gesteld aan deelnemers die een relatie hebben.

delijke, algemene media aandacht aan het onderzoek. In totaal waren er 5084 deelnemers van 18 jaar of ouder met een volledig ingevulde vragenlijst. In de vragenlijst was een vraag opgenomen over hoe de deelnemers met het onderzoek in contact waren gekomen. Deelnemers die aangaven via een algemene website of bericht op het onderzoek te zijn gekomen ($n = 213$) of via vrienden ($n = 1167$) zijn voor de huidige studie uit het onderzoek verwijderd omdat zij niet via roze kanalen zijn geworven. Ook degenen die via een 'anders, namelijk...' kanaal binnenkwamen waarvan niet kon worden bepaald of het een LHB-kanaal was, zijn verwijderd ($n = 301$). Hierdoor bestaat de roze steekproef uit 3403 deelnemers van 18 jaar of ouder.

Panel steekproef

Voor het verzamelen van LHB-deelnemers uit een panel is gebruik gemaakt van het online panel van Intomart GfK die als achtergrondgegevens van hun deelnemers ook de seksuele oriëntatie weten. Hiervan zijn er 1600 uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Een deel hiervan gaf aan ten onrechte in de steekproef te zitten (zij voelden zich alleen tot mensen van het andere geslacht aangetrokken, $n = 257$) en deze zijn dus uit de steekproef verwijderd, 27 mensen startten de lijst, maar maakte deze niet af en 253 deelnemers deden helemaal niet mee. De response was 79.2% en leverde dus 1063 deelnemers op. Doordat er slechts budget was voor 1000 deelnemers, kregen de laatste 63 deelnemers een bericht dat hun bereidwilligheid om mee te doen werd gewaardeerd, maar niet langer nodig was.

Meetinstrumenten

Sociaaldemografische kenmerken

Geslacht, *leeftijd* en het hebben van een *baan* zijn met eenvoudige vragen onderzocht. *Opleiding* is met behulp van drie vragen gemeten en reflecteert het hoogst behaalde niveau, tenzij iemand nog een opleiding volgt, dan is het niveau wat men op dit moment volgt gebruikt. *Etniciteit* is gebaseerd op het geboorteland van de ouders waarbij iemand als autochtoon wordt gezien indien beide ouders en de deelnemer zelf in Nederland zijn geboren. *Religiositeit* is gemeten met een vraag naar of mensen op dit moment een geloof hebben (0 = nee; 1 = ja). *Stedelijkheid* is gemeten aan de hand van de vier cijfers van de postcode, die zijn gehercodeerd tot urbanisatiegraad (0 = stedelijk; 1 = landelijk).

Kenmerken seksuele oriëntatie

Seksuele aantrekking is gemeten met een item over tot wie deelnemers zich aangetrokken voelen (1 = alleen tot vrouwen; 2 = voornamelijk tot vrouwen, maar ook tot mannen; 3 = evenveel tot mannen en vrouwen; 4 = vooral tot mannen, maar ook tot vrouwen; 5 = alleen tot mannen; 6 = weet ik niet; 7 = tot geen van beide). De antwoorden 'weet ik niet' en 'tot geen van beide' zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

Geslacht partner is gemeten met twee items. Eerst is gekeken of mensen op dit moment een relatie hebben

(van tenminste een maand) en als dat zo is, of dat met een man, een vrouw of met beide is. De antwoorden zijn gehercodeerd tot het hebben van een relatie met iemand van het eigen geslacht (0) of met iemand van het andere geslacht (1). Mensen die een relatie met zowel een man als een vrouw hadden ($n = 7$) zijn buiten beschouwing gelaten.

Openheid is gemeten met twee vragen: openheid naar moeder ("Weet je moeder dat je je (ook) aangetrokken voelt tot mensen van hetzelfde geslacht? 1 = ja; 2 = nee; 3 = weet niet; 4 = niet van toepassing) en naar collega's ("Weten je nabije collega's dat je je (ook) aangetrokken voelt tot mensen van hetzelfde geslacht?"; 1 = ja, [bijna] allemaal; 2 = sommige wel, sommige niet; 3 = nee; 4 = weet niet; 5 = niet van toepassing). Beide vragen zijn gehercodeerd en geven aan of ze het weten of niet (0 = nee, 1 = ja).

Negatieve reacties

Negatieve reacties zijn gemeten met een vraag of deelnemers negatieve reacties hebben gehad in de afgelopen 12 maanden omdat ze zich (ook) aangetrokken voelen tot seksegenoten (1 = nee; 2 = één keer; 3 = een paar keer; 4 = maandelijks; 5 = wekelijks).

Mentale gezondheid

Psychische problemen is gemeten met de MHI-5 (Ware & Kinski 2001) die de frequentie van vijf psychische klachten in de afgelopen vier weken meet op een 6-puntsschaal (1 = altijd; 6 = nooit). Een voorbeeld van een klacht is 'erg zenuwachtig' of 'neerslachtig en somber'. De vragen zijn gehercodeerd zodat hogere scores op meer problemen duiden (Cronbach's $\alpha = .88$).

Suïcidale gedachten zijn gemeten met een item over hoe vaak een deelnemer eraan dacht om uit het leven te stappen en er een einde aan te maken (1 = nooit; 5 = heel vaak).

Statistische Analyses

De verschillen tussen de steekproeven zijn onderzocht met logistische regressie analyses (LRA) met het type steekproef (0 = roze, 1 = panel) als afhankelijke variabele. De verschillen in sociaaldemografische kenmerken zijn onderzocht met behulp van één LRA met alle kenmerken erin. De verschillen in de overige variabelen zijn onderzocht met aparte LRA's die allemaal gecorrigeerd zijn voor sociaaldemografische kenmerken en die apart voor mannen en vrouwen zijn uitgevoerd. De analyses zijn uitgevoerd met SPSS.

Resultaten

De modellen voor verschillen in sociaaldemografische kenmerken zijn significant voor mannen ($\chi^2(6, 2170) = 195.28, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .13$) en vrouwen ($\chi^2(6, 2233) = 281.13, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .20$). Tabel 2 laat zien op welke aspecten deelnemers uit de twee steekproeven verschillen. Hieruit blijkt dat op de meeste kenmerken de deelnemers juist niet verschillen. Mannen verschillen alleen in leeftijd: homo- en biseksuele mannen uit de panel steekproef waren ouder dan

die uit de roze steekproef. Datzelfde verschil vinden we bij vrouwen. Daarnaast hebben vrouwen uit de roze steekproef vaker geen betaalde baan.

Alle modellen met betrekking tot kenmerken van de seksuele oriëntatie waren significant: seksuele aantrekking bij mannen ($\chi^2(9, 2145) = 278.86, p < .001$, Na-

gelkerke $R^2 = .10$). Tabel 3 laat zien hoe de steekproeven op deze maten van elkaar verschillen. Zowel mannelijke als vrouwelijke deelnemers uit de panel steekproef rapporteren meer dat zij zich vooral tot de eigen sekse, tot beide seksen in gelijke mate of vooral tot de andere sekse aangetrokken voelen. Kortom: hoe meer men zich aangetrokken voelt tot de andere sekse, hoe groter de kans dat de deelnemer afkomstig is uit de panel steekproef in plaats van uit de roze steekproef. Deelnemers uit de roze steekproef hebben ook een drie keer zo grote kans om een partner van de eigen sekse in plaats van de andere sekse te hebben. De openheid naar hun moeder en collega's is ook groter onder deelnemende mannen en vrouwen uit de roze steekproef op één uitzondering na: vrouwen uit de roze en panel steekproef zijn even open over hun gevoelens voor vrouwen ten opzichte van collega's.

Ook de modellen over het krijgen van negatieve reacties zijn significant voor zowel mannen ($\chi^2(7, 2121) = 235.38, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .15$) als vrouwen ($\chi^2(7, 2121) = 235.38, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .15$). Mannelijke en vrouwelijke deelnemers uit de roze steekproef rapporteren vaker dat zij negatieve reacties hebben gehad door hun aantrekking tot seksegenoten dan de deelnemers uit de panel steekproef (zie Tabel 3).

Tot slot zijn ook de modellen die de verschillen in gezondheid onderzoeken significant voor beide groepen op beide maten: psychische problemen bij mannen ($\chi^2(7, 2142) = 219.17, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .14$) en vrouwen ($\chi^2(7, 2210) = 287.67, p < .001$, Nagelkerke

Tabel 2. *Verschillen in demografie tussen roze steekproef en panel steekproef (in Odds Ratio's)*

	Mannen	Vrouwen
Leeftijd	1.05***	1.06***
Opleiding	0.94	0.93
Betaalde baan	1.02	0.52***
Religie	1.06	0.83
Etniciteit	0.86	0.83
Urbanisatiegraad	1.15	1.27

*** $p < .001$

Noot. De afhankelijke variabele is het type steekproef (0 = roze; 1 = panel).

gelkerke $R^2 = .18$) en vrouwen ($\chi^2(9, 2207) = 393.20, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .27$); geslacht van de huidige partner bij mannen ($\chi^2(1, 1142) = 111.27, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .13$) en vrouwen ($\chi^2(7, 1197) = 155.95, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .19$); openheid naar moeder bij mannen ($\chi^2(7, 1504) = 307.71, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .26$) en vrouwen ($\chi^2(6, 1769) = 120.99, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .25$); openheid naar collega's bij mannen ($\chi^2(6, 1479) = 100.74, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .10$)

Tabel 3. *Verschillen in kenmerken seksuele oriëntatie en negatieve bejegening tussen roze steekproef en panel steekproef (in Odds Ratio's)*

	Mannen	Vrouwen
Aantrekking		
alleen eigen geslacht	Ref	Ref
vooral eigen geslacht	1.64**	1.39*
beide evenveel	3.43***	3.84***
vooral andere geslacht	4.26***	6.13***
Geslacht partner ¹		
zelfde geslacht	Ref	Ref
andere geslacht	3.06***	3.07***
Openheid moeder		
ja	Ref	Ref
nee	.32***	.26***
Openheid collega's		
ja	Ref	Ref
nee	.38***	.57
Negatieve reacties	.60***	.38***

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Noot. De afhankelijke variabele is het type steekproef (0 = roze; 1 = panel). Alle analyses zijn gecontroleerd voor leeftijd, opleiding, betaalde baan, religie, etniciteit en urbanisatiegraad. De analyses voor aantrekking ($N_{\text{man}} = 2145$; $N_{\text{vrouw}} = 2207$), geslacht partner ($N_{\text{man}} = 1142$; $N_{\text{vrouw}} = 1197$), openheid moeder ($N_{\text{man}} = 1504$; $N_{\text{vrouw}} = 1769$), openheid collega's ($N_{\text{man}} = 1479$; $N_{\text{vrouw}} = 1481$) en negatieve reacties ($N_{\text{man}} = 2121$; $N_{\text{vrouw}} = 2159$) zijn apart uitgevoerd.

¹ Heeft alleen betrekking op deelnemers die aangaven een relatie te hebben.

$R^2 = .20$); suïcidale gedachten bij mannen ($\chi^2(7, 2138) = 214.77, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .14$) en vrouwen ($\chi^2(7, 2198) = 268.59, p < .001$, Nagelkerke $R^2 = .19$). Tabel 4 toont de verschillen. Mannen uit de panel steekproef rapporteerden minder psychische problemen en minder vaak gedachten aan suïcide. Vrouwen uit de panel steekproef rapporteerden ook minder psychische problemen, maar verschilden niet van de vrouwen in de roze steekproef in de frequentie waarmee zij aan suïcide dachten.

Tabel 4. Verschillen in mentaal welzijn tussen roze steekproef en panel steekproef (in Odds Ratio's)

	Mannen	Vrouwen
Psychische problemen	.73***	.81***
Suïcidale gedachten	.74***	.92

*** $p < .001$

Noot. De afhankelijke variabele is het type steekproef (0 = roze; 1 = panel). Alle analyses zijn gecontroleerd voor leeftijd, opleiding, betaalde baan, religie, etniciteit en urbanisatiegraad. De analyses voor psychische problemen ($N_{\text{man}} = 2142$; $N_{\text{vrouw}} = 2210$) en suïcidale gedachten ($N_{\text{man}} = 2138$; $N_{\text{vrouw}} = 2198$) zijn apart uitgevoerd.

Discussie

Deze studie richtte zich op het in kaart brengen van de verschillen in steekproeven van LHB'ers getrokken uit de LHB-gemeenschap en uit een algemeen online panel. De steekproeven blijken op tal van terreinen van elkaar te verschillen. Deelnemers uit de roze steekproef (uit de LHB-gemeenschap) zijn jonger, meer aangetrokken tot seksegenoten, vaker in bezit van een partner van hetzelfde geslacht, meer open tegenover hun moeder, rapporteren meer negatieve reacties op hun aantrekking tot seksegenoten en hebben meer psychische problemen dan de LHB-deelnemers uit een algemeen panel. Mannelijke deelnemers uit de roze steekproef zijn daarnaast ook opener naar hun collega's en rapporteren dat zij vaker aan suïcide denken. Vrouwen uit de roze steekproef hebben vaker een betaalde baan. Soms zijn deze verschillen relatief klein (zoals bij leeftijd), maar vaak ook fors (zoals bij aantrekking, openheid en negatieve reacties). Dat de twee typen steekproeven andere resultaten opleveren, is in lijn met bevindingen uit eerder onderzoek in Nederland onder homoseksuelen (Sandfort, 1997) en met enkele internationale studies die op dit terrein zijn gedaan (Dodds et al., 2006; Evans et al., 2007; Harry, 1986; Meyer & Colten, 2008).

De studie heeft een aantal beperkingen, waarvan we er hier twee onder de aandacht van de lezer willen brengen. Allereerst is er voor de panel steekproef gebruik gemaakt van een online panel. Online panels hebben weliswaar niet het nadeel dat ze vertekend zijn doordat de LHB'ers deel uitmaken van de LHB-gemeenschap, maar wel dat ook zij geen representatieve afspiegeling van de Nederlandse bevolking zijn. De bevindingen kunnen daarmee niet zonder meer

gegeneraliseerd worden naar de totale bevolking. Ook zijn sommige maten in de steekproef slechts met één item gemeten (zoals negatieve reacties of gedachten aan suïcide). Dat maakt de meetinstrumenten minder betrouwbaar. Een herhaling van het onderzoek in een bevolkingssteekproef en met meer valide instrumenten is dus gewenst.

De gevonden verschillen impliceren niet dat alle bevindingen uit onderzoeken met roze steekproeven niet valide zijn, maar wel dat onderzoekers, interventie-ontwikkelaars en beleidsmakers voorzichtig moeten zijn met het trekken van conclusies op basis van prevalenties die uit dit soort onderzoek naar voren komen. De externe validiteit van de gerapporteerde prevalenties is immers in het geding. De prevalentie van negatieve bejegening en mentale problemen lijken hoger te liggen in deze groep, terwijl de openheid over iemands seksuele oriëntatie juist weer lager ligt in algemene samples. Prioriteiten op basis van de ernst en prevalentie van problemen voor beleid en interventies dienen dus gebaseerd te zijn op steekproeven van LHB'ers geworven via algemene kanalen. Een mogelijkheid hiervoor is meer vragen naar seksuele oriëntatie toevoegen aan algemene bevolkingsonderzoeken. Zo is het beter om nationaal beleid over LHB'ers op de werkvloer vorm te geven op basis van de uitkomsten van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden waaraan een vraag naar seksuele oriëntatie is toegevoegd, dan op basis van vragenlijsten afgenomen onder leden van LHB-werknemersnetwerken aangesloten bij LHB-initiatieven. En kunnen gemeenten beter de lokale situatie van LHB-jongeren beoordelen op basis van de uitkomsten van de E-MOVO onderzoeken onder de lokale schoolgaande jeugd, dan op basis van een steekproef van jonge LHB'ers geworven via de lokale Jong & Out-groep. In die zin ondersteunt de huidige studie de roep om seksuele oriëntatie in meer grootschalige bevolkingsstudies in Nederland op te nemen (zie bijv. Keuzenkamp, Bos, Duyvendak, & Hekma, 2006).

Literatuur

- Aerts, S., Dewaele, A., Cox, N., & Van Houtte, M. (2014). De rol van welbevinden bij de impact van seksuele identificatie op falen in het secundair onderwijs in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 38, 68-76.
- Baams, L., Beek, T., Hille, H. C. A., Zevenbergen, F. C., & Bos, H. M. W. (2013). Gender nonconformity, perceived stigmatization, and psychological well-being in Dutch sexual minority youth and young adults: A mediation analysis. *Archives of Sexual Behavior*, 42, 765-773.
- Corliss, H. L., Cochran, S. D., & Mays, V. M. (2009). Sampling approaches to studying mental health in the lesbian, gay, and bisexual community. In W. Meezan & J. I. Martin (Eds), *Handbook of research with lesbian, gay, bisexual, and transgender populations* (pp. 131-158). New York: Routledge.
- Dodds, J. P., Mercer, C. H., Mercey, D. E., Copas, A. J., & Johnson, A. M. (2006). Men who have sex with men: A comparison of a probability sample survey and a community based study. *Sexually Transmitted Infections*, 82, 86-87.

- Evans, A. R., Wiggins, R. D., Mercer, C. H., Bolding, G. J., & Elford, J. (2007). Men who have sex with men in Great Britain: Comparison of a self-selected internet sample with a national probability sample. *Sexually Transmitted Infections*, 83, 200-205.
- Harry, J. (1986). Sampling gay men. *Journal of Sex Research*, 22, 21-34.
- Keuzenkamp, S., Kooiman, N., & van Lisdonk, J. (2012). *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kuyper, L. (2015). *Jongeren en seksuele oriëntatie. Opvattingen over en ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en heteroseksuele jongeren*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kuyper, L., & Vanwesenbeeck, I. (2011). Examining sexual health differences between lesbian, gay, bisexual, and heterosexual individuals: The role of minority stress. *Journal of Sex Research*, 48, 263-274.
- Meyer, I. H., & Colten, M. E. (2008). Sampling gay men. *Journal of Homosexuality*, 37, 99-110.
- Meyer, I. H., & Wilson, P. A. (2009). Sampling lesbian, gay, and bisexual populations. *Journal of Counseling Psychology*, 56, 23-31.
- Rothblum, E. (2007). From science fiction to computer-generated technology: Sampling lesbian, gay, and bisexual individuals. In I. H. Meyer & M. E. Northridge (Eds.), *The health of sexual minorities: Public health perspectives on lesbian, gay, bisexual and transgender populations* (pp. 441-454). New York: Springer.
- Sandfort, T. G. M. (1997). Sampling male homosexuality. In J. Bancroft (Ed.), *Researching sexual behavior: Methodological issues* (pp. 261-275). Bloomington: Indiana University Press.
- Van Bergen, D. D., Bos, H. M. W., Van Lisdonk, J., Keuzenkamp, S., & Sandfort, T. G. M. (2013). Victimization and suicidality among Dutch lesbian, gay, and bisexual youth. *American Journal of Public Health*, 103, 70-72.
- Ware, J. E., & Kosinski, M. A. (2001). *SF-36: Physical and mental health summary scales. A manual for users of version 1* (2nd ed.). Lincoln, RI: Quality Metric Inc.

Dankbetuiging

De kosten van de dataverzameling zijn betaald door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bij de dataverzameling hebben Jantine van Lisdonk, Diana van Bergen en Niels Kooiman een belangrijke rol gespeeld.

Summary

Who you ask is what you get. A comparison between lesbian, gay, and bisexual (LGB) participants recruited at LGB or general venues.

Most studies conducted in the Netherlands or Flanders with lesbian, gay, and bisexual (LGB) participants use convenience samples recruited at LGB venues (e.g., LGB-websites, mailinglists, and magazines). Although this recruitment method offers certain advantages, it also introduces a severe bias: only LHB individuals who are part of the LHB community can be included in study, while many LHB individuals are not part of the LGB community and are therefore excluded from the survey. The current study compares a sample of LGB participants recruited at LGB venues ('pink sample'; $N = 3,403$) with a sample recruited at a general venue ('panel sample'; $N = 1,000$) to explore the differences between these samples in sociodemographics, characteristics of sexual orientation, reactions on sexual orientation and mental wellbeing. Results showed that the samples differed on all of the abovementioned aspects. The reported differences should not be taken as an indication that all results from studies conducted with convenience samples of LGB individuals recruited at LGB venues are invalid. The results of the current study do call for more cautious interpretation of prevalence findings from these studies by researchers, intervention workers, and policy makers.

Trefwoorden: homoseksueel, lesbisch, biseksueel, minderheidsstress, werving

Keywords: gay, lesbian, bisexual, minority stress, sampling